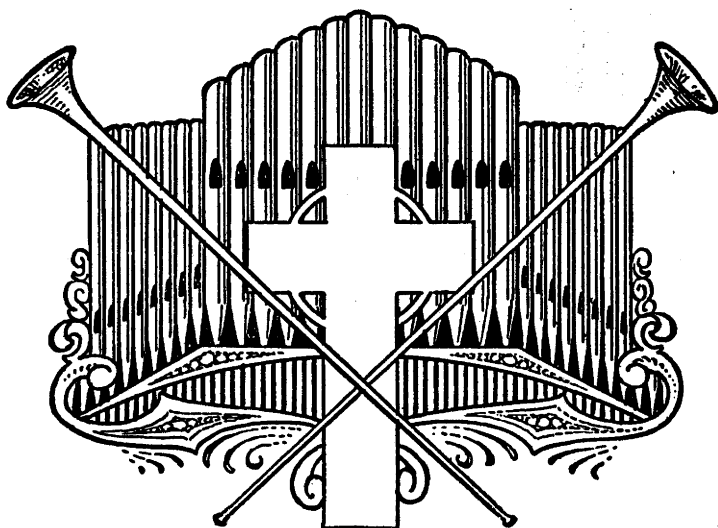

TIDSKRIFT
FÖR
KYRKOMUSIK
OCH
SVENSKT GUDSTJÄNSTLIV

ORGAN FÖR
SÄLLSKAPET KYRKOSÅNGENS VÄNNER
OCH
SVERIGES ALLMÄNNA ORGANIST- o. KANTORSFÖRENING

UNDER MEDVERKAN AV INTENDENTEN BENGT CNATTINGIUS, LINKÖPING, KYRKO-
HERDEN, TEOL. LIC. KNUT PETERS, SÖNDRUM OCH MUSIKDIREKTÖREN
SVANTE SJÖBERG, KARLSKRONA

UTGIVEN AV DOMKYRKOVICEPASTOR ARTHUR ADELL, LUND

15 April

ATTONDE ÅRGÅNGEN N:o 4.

1933

STOCKHOLM, SVENSKA KYRKANS DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

UPPSATSER.

A. Adell: Biskop G. Aulén	33
—»— Nordiskt kyrkomusikermöte	65
—»— Psalmvalet	113
—»— Evangeliebokens kollektböner	126
—»— Julkalendrar	8
O. Agrell: Kyrkosångshögtiden i Uppsala	161
—»— Från en tysk kyrkomusikalisk läroanstalt	179
F. M. Allard: Nya organistexamen	60
—»— A. Fasmer Dahl	148
Alla helgons dag (Hymner)	145
H. Andersson: Mässa och mässkrud	151
B. Anrep-Nordin: Nya organistexamen	2
G. Aulén: Nya organistexamen	21
—»— Ur herdabrevet	81
E. Bangert: Orgelns användning i gudstjänsten	97
Bestämmelser vid orgelbygge	91
Bön på Sexagesima	17
B. Cnattingius: Kyrklig konst 1932	55
—»— Dopfuntens plats	125
Dies est lætitia	184
E. Erlandsson: Psalm vid biskopsinviqning	108
A. E. Fahlin: Kyrkomusikernas ställning	185
K. Gustafsson: Kyrkomusikaliska elementa	177
J. Heddar: Tredje Schützfesten	25
—»— Postludier för passionstiden	29
—»— Postludier för advents- och jultiden omslaget till nov. nr.	
—»— Lägre organistexamen	170
A. O. T. Hellerström: Den svenska tidegården	146
Kyrkomusikermötet i Stockholm	43, 58, 65
Kyrkosångsmötet i Uppsala	90, 134, 161
L. Lindhagen: Ad Invocandum Spiritum Sanctum	73
—»— Christe qui lux	23
—»— In tempore Pasche	33
E. Lundberg: Landsbygdens kyrkogårdar	38
C. A. Moberg: Nutidsläget i vårt lands kyrkomusik	106
—»— Missalets inledningsantifonier	129
G. Morin: J. Chr. Fr. Haeffner	17, 35
—»— Haeffners musikaliska skapande	68
—»— 1700-talets svenska koralboksarbete	115
Nordiska kyrkomusikermötet i Stockholm	43, 58, 65
Nya organistexamen	2, 21, 42, 60, 142, 170
D. Olson: Nya organistexamen	42
K. Peters: Kyrkomusikens historia	49
—»— Nutidsläget i vårt lands kyrkomusik	104
C. Rogberg: Nya organistexamen	6
C. Rosenqvist: J. L. Krebs	149
A. Runbäck: Orgelrestauration	164
G. Schedin: Gammal engelsk orgelmusik	7
—»— Gottfrid Silbermann	40
—»— Orgeln i All Hallows church	133
Sv. Sjöberg: Nya organistexamen	22
J. Sundberg: Orgelns användning i gudstjänsten	85
P. Söderlind: XIII intern. konsthistorikerkongressen	173
I. D. Wallerius: Nutidsläget i vårt lands kyrkomusik	100
H. Weman: Nya organistexamen	4
—»— Orgelns användning i gudstjänsten	82
Zacheus arboris (med övers. och musik)	1
W. Ahlén: Nya koralförslag	24
—»— Svensk orgelkonst 1932	52
—»— Nya orgelnoter	87
	IN MEMORIAM.
	I. D. Walerius
	A. Fasmer Dahl

RECENSERADE ARBETEN.

I. LITTERATUR.

A. Adell: Högmässaordningen	30
Allmogemålningar fr. Dalarna	159
A. Adell o. K. Peters: Evangelisk Tidegärd	146
F. M. Allard: Våra psalmmelodier ..	00
G. Aulén: Herdabrev	112
J. Baum: Malerei und Plastik d. Mittelalters	150
Bibelske Psalmer	190
L. Clarke: Liturgy and worship	94
Danmarks kirker	110
O. Doering: Christl. Symbole	140
L. Eisenhofer: Handbuch der katol. Liturgik II.	157
C. Elis: Orgelwörterbuch	109
S. F. Fredlund: Andra årgångens högmässotexter	79
A. Fridner: För stilla stunder	79
B. Gatterdam: Schule d. Choralbegleitung	45
K. Gersberger: Handbuch der Musik..	109
C. Gröber: Kirche und Künstler	14
Göttliche Liturgie d. hl. Chrysostomus	30
J. W. Hamner: Visby domkyrkas gravstenar	175
Handbuch d. deutschen evang. Kirchenmusik	78
J. Jacobsson: Hallands kyrkor	31
G. Jensen: Inför den heliga tjänsten..	48
D. Johner: Erklring d. Kyriale ..	138
— Die Sonn- und Festtagslieder ..	138
Julkalendrar	8
Kempf: Handbuch der Liturgik	137
R. Koch: Christliche Symbole	111
R. Lindstam: Kyrkor som frsvunnit..	31
S. Lizell: Musikens första grunder	78
L. Lund: Guds spelman	142
Lundblad-Peters: Psalmvalslista	113
M. Luther: Theologie d. Kreuges	191
H. Lützel: Christl. Kunst d. Abendlandes	46
Malmberg-Rosendal: Aftonsngspostilla	111
C.-A. Moberg: Kyrkomusikens historia	49
R. Mörner: Björkvik	191
T. Norlind: Handbok i sv. musikens historia	74
Ordo Romanus I	108
G. Pauli: Monumentalmleriet i Sverige	175
G. Paulsson: Tanke och form i konsten	141
K. Peters: Psalmvalslista	113
A. G. Pettersson: Kristinehamns krönika	191
H. Preuss: Das Bild Christi	47
A. L. Romdal: Linköpings domkyrka..	14
J. Roosval: Fornkristen konst	175
G. Rosendal: Rtte lärare	47
— Bilder och tankar	191
E. E. Ryden: The Story of our Hymns	10
E. Rnning: Dansk Salmesang	158
G. Schwalke: Volk lernt greg. Choral..	45
Småskrifter om kristendom	79
Volks-Schott	190
Br. Weigl: Handbuch der Orgellitteratur	12
J. Welle: Fader vr	112

II. MUSIKALIER.

Th. Aagard: 26 Prludier	13
Album fr Frauenchor	44
C. Beck: Sonatina	139
— Två prludier	139
D. Buxtehude: Jubilate Domino	13
N. Bruhns: 3 Prludien	64
H. Distler: Christ der du bist der helle Tag	44
J. L. Emborg: Passionsmusik	44
— Sonate for Violin og Orgel	110
W. Frtner: Toccata und Fuge	139
— Konsert f. Orgel och stråkorkester	140
Hemmets koralbok	95
Hymnal and Order of Service	11
Fr. Hfer: 4 Prludien	138
M. Holmström-Ingers: Svenska sånger	138
Kyriale fr das Volk	95
L. Kstel: 24 Pre- og Postludier	31
Körsången V.	110
J. Morn: 12 nya motetter	41
— 15 hymner och motetter	43
— Koral med variationer	110
— Jul	190
Neue Schulkantaten	78
D. Olson och A. G. Joelsson: Koralfrspel	13
Orgelbuch I, II	138
Orgelmeister d. 17. u. 18. Jahrh.	31
J. Pachelbel: Cicconna	64
Pro Musica	138
C. Rogberg: Pingshymn	77
P. Steenberg: Fire kirkekor	77
Svensk klassisk musik	14
I. Widén: Koralfantasi	174
W. Ahlén: Allegro festivo	31
— Pskhymn	44

MEDELANDEN.

Alternativa melodier	189
Avskrift av musikverk	192
Koralvecka i Båstad	92, 159
Lägre Organistexamen sommaren 1932	142
Musikkonservatoriet.....	16, 64, 96, 142
Kyrkosångens Vänners centralkommitté	27, 62
Kyrkosångens Vänners stiftskretsar ..	16, 32, 62, 96, 159
Organistforeningens Centralstyrelse ..	27
Kyrkosngsforbundets Centralrd	28
I Stiften	143
Kyrkomusikermötet i Stockholm ..	43, 58
Kyrkosngsmtet i Uppsala....	48, 90, 96, 134, 161
Val ..	16, 32, 48, 80, 96, 112, 142, 176, 191
Från Danmark	144
Från England	144
Från Finland	64, 191
Från Tyskland	48, 64, 96, 112
Nya orglar..	16, 176 (samt  omslaget till mars-, maj-, aug- och sept-numren)
MUSIKBILAGA:	
Förslag till nya koraler: april.	
KYRKOKALENDER	
terfanns i omslaget till följande nummer:	
januari, mars, maj, augusti, september och november.	

Tidskrift för Kyrkomusik och**Svenskt Gudstjänstliv**

Redaktionens adress:
Bredgatan 14, Lund. Tel. 658.

Expeditionens adress: Svenska Kyrkans
Diakonistyrelses Bokförlag, Stockholm 7.

Tel. 23 24 05.

Postgiro 675.

Tidskriften utkommer med 1 nummer
den 15 i varje månad. För juli—aug-
numren dubbelnummer den 1 aug.

Prenumerationspris: å posten, i bok-
handeln eller direkt från förlaget: kr.
4:50 pr år.

Annonspris: 20 öre pr mm. enkel spalt.
Rabatt vid större annons och vid upp-
reppning av annons i flera nummer.

Detta nummer innehåller bland annat:
Kyrkoherde *K. Peters*, Söndrum: Kyrkomu-
sikens historia. — Musikdirektör *W. Ahlén*,
Stockholm: Svensk orgelkonst under år
1932. — Intendent *B. Cnattingius*, Linkö-
ping: Kyrklig konst 1932. — Första nor-
diska kyrkomusiker mötet. — Kyrkoherde
F. M. Allard, Örtomta: Den nya organist-
examen. — Ivar Wallerius, in memoriam.
— Kyrkosångens Vänners årsredogörelse.
— Recensioner. — Meddelanden.

Nyhet**Pingsthymn**

Paul Nilsson

C. ROGBERG.

1. Nu var - je å - ker sän - der sin
2. Men stör - re än na - tu - ren, för

NORDISKA MUSIKFÖRLAGET, STOCKHOLM ● **Pris 20 öre**

Telegr. Adr. Nodestikog, Köpenhamn

Anbefalles i Herrar Förläggares och
Kompositörers välvilliga åtanke vid
behov av nottryck i förstklassigt
utförande till billigaste pris ●

Mångårig leverantör till
Sveriges största förlag

Skicka oss Edert manuskript och
vi sända Eder omgående offert

nottryk
NORDISK NODESTIK- OG TRYKKERI
SAMT LITOGRAFISK ETABLISSEMENT
GRUNDLAET 1894
ST. KONGENS GADE 63.
KØBENHÅVN
TELEFONER:
3304
13057

Kyrkomusikens historia.

*Carl-Allan Moberg, Kyrkomusikens historia.
Stockholm, Diakonistyrelsens bokförlag 1932. 580
sidor. Pris häftad kr. 11: —.*

De gapande luckorna i den svenska litteraturen rörande gudstjänstlivets utveckling och utgestaltung börja fyllas den ena efter den andra. Det är icke länge sedan undertecknad hade glädjen att i denna tidskrifts spalter hälsa Hellerströms länge efterlängtrade *Liturgik*, ett storverk, inför vilket man kunde ha lust att anföra det gamla ordspråket: den väntar icke för länge som väntar på något gott. I dag är det en lika stor tillfredsställelse att få bringa ett icke mindre imponerade arbete, docenten Mobergs *Kyrkomusikens historia*, ett hjärtligt välkommen.

Det är överflödigt att spilla ord på att framhålla behovet av en kyrkomusikens historia på svenska. Vi ha visserligen sedan ett par år tillbaka en modern, vederhäftig framställning i populär form av musikens allmänna historia i Gunnar Jeansson och Julius Rabes *Musiken genom tiderna*, men det utrymme som här tillmätes kyrkomusiken är ytterst knappt och till den svenska kyrkomusiken tages naturligt nog över huvud icke hänsyn. Vad åter av Norlind i hans *Svensk Musikhistoria* skrivits om den svenska kyrkomusiken är åtminstone delvis av sådan natur, att man helst undviker att tala därom. Det är därför i högsta grad glädjande, att en så representativ författare som docenten Moberg åtagit sig uppdraget att ge oss en samlad framställning av denna viktiga sida av gudstjänstlivets historia och att ekonomiska möjligheter förefunnits icke blott för arbetets tryckning utan ock till dess salubjudande för det i förhållande till omfång och utstyrsel fabulöst billiga priset av 11 kronor.

Ett samlat arbete av denna art torde i regel vara antingen ett ungdomsarbete skrivet medan den ungdomliga entusiasmen ännu är stark nog att övervinna de vanskligheter, som alltid äro förknippade med ett så omfattande företag, i vilket fall arbetet naturligtvis måste bliva en med större eller mindre beläsenhet, omdöme och förmåga gjord sammanfattning av den förefintliga litteraturen, eller också den åldrande vetenskapsmannens framställning av ett helt forskarlivs studier och tankar. Ett arbete av denna senare art kommer givetvis att i högre grad bära sin författares prägel. Båda kunna för övrigt ha sina särskilda behag och komplettera varandra ofta. Föreliggande arbete hör självfallet till den förra gruppen. Och man måste tillerkänna dess författare både en sådan omfattande beläsenhet, som gör, att man får en känsla av att verkligen erhålla en sammanfattning av *forskningens* nuvarande ståndpunkt, icke

blott av *en eller ett par forskares arbete*, och ett sådant omdöme att han förmått skilja mellan huvudsak och bisak och verkligen fatta problemens innebörd samt en framställningsförmåga, som gör läsningen både angenäm och instruktiv. Den verkligen svåra uppgiften att skriva en svensk kyrkomusikens historia kunde säkerligen icke för närvarande hava kommit i bättre händer.

Skall något av det rika innehållet framhävas, ligger det särskilt nära till hands för en tidskrift, som har kyrkomusik närmast i den inskränkta betydelsen av den *gudstjänstliga* musiken på sitt program, att nämna det kapitel som har den gudstjänstliga musiken i allra djupaste mening, *den gregorianska sången*, till sitt föremål. Det må då genast framhållas att den gregorianska musiken har behandlats på ett sätt som aldrig förr i en svensk musikhistorisk framställning. När någon svensk författare inlåtit sig på hithörande spörsmål, har man i regel haft den känslan att han icke blott stått främmande för sitt ämne utan att han rent av icke ansett det löna mödan att göra något försök att sätta sig in i det. Det är som författaren till ursäkt för att han överhuvud vidrört ämnet haft på läpparne ett: härtill är jag nödd och tvungen.

Hur annorlunda är icke intrycket av Mobergs framställning. Här talar en författare som man känner intresserar sig för sitt ämne och som man förstår måste hava penetrerat litteraturen och är insatt i problemen. Här finner man en författare som förstår att med fast hand gripa möjligheterna att bemästra de svårigheter av olika slag som möta.

Härmed är naturligtvis icke sagt att man ej ibland kan ha lust att göra ett inpass eller sätta ett frågetecken. Så talar förf. s. 34 om »Magnificat och Vespers Cantica». Magnificat var ju vespers speciella canticum och förutom Magnificat och Nunc dimittis (som hörde till completoriet) förekommo ju inom västerlandet de s. k. cantica nästan uteslutande i laudes. — Man torde kunna vara tveksam om, huruvida man med förf. (s. 38) har rätt att i officiet under den stilla veckans trenne sista dagar se ett bevis för Roms avvisande hållning mot hymnen. Dessa tre dagars gudstjänster uppvisa så många ålderdomliga drag, att de tydligen mycket tidigt erhållit en sådan inre fasthet, att man icke i något hänseende velat rubba på dem. — Till sidan 43 må anmärkas, att Paul V:s Missale år 1570 blott upptager fyra sekvenser. Stabat Mater tillades sedermera. — S. 48 begår förf. ett misstag, då han säger att kollekterna avslutas av »en conclusio, den s. k. lilla doxologien». Doxologia minor är namnet på »Gloria Patri et Filio» etc., ej på kollektavslutningen »Per Dominum» etc. — S. 49 f. är författaren inkonsekvent i formellt hänseende. På ena sidan använder han beteckningen *antifon* psalmodi, på andra namnet *antifonal* psalmodi. — S. 63. Massoreternas (förf. kallar dem masureterna) verksamhet är väl förlagd alltför långt tillbaka i tiden. — S. 315 uppgives tidskriften »Stimmen aus Maria Laach» vara utgiven från benediktinerklostret med samma namn. Denna tidskrift är dock en jesusittidskrift och så länge den utgavs från Maria-Laach, var detta ett jesuitkloster. — S. 344 talar förf. om den berömda encyklikan *Motu proprio* av den 22/11 1903. Detta är ett misstag. *Motu proprio* är icke nomen proprium för en viss encyklika utan en allmän beteckning för en art av påvliga skrivelser,

vid vilkas utfärdande påven själv med förbigående av de vanliga vägarna tager aktiv del. Denna motu proprio författades ursprungligen ej ens på latin utan på italienska och översattes först senare till kyrkans officiella språk.

Ett alldeles särskilt intresse erbjuder självfallet bokens sista del: *Kyrkomusiken i Norden*. Om det första kapitlet, den gregorianska epoken, får väl sägas att förf. icke har mycket nytt att bjuda på och att det verkar något styvmoderligt behandlat, i synnerhet när man tar hänsyn till, att detta är författarens speciella forskningsområde. Kanske har emellertid utrymmeskäl varit avgörande. I så fall hade man dock hellre sett en inknappning på något kapitel i den förra delen av boken. — Kapitlet »Protestantisk omdaning» läser man med största intresse. Här vidröras ju snart sagt på varje sida problem som inbjuda till diskussion. Även om författaren kanske icke alltid skulle få så lätt att besvara eventuella invändningar, måste man dock erkänna hans framställning i sin helhet såsom vederhäftig och välskriven. Ett par detaljer må påpekas. S. 405 synes förf. icke hava observerat, att K. O. 1571 räknar med latinskt graduale. De sex uppräknade koralalternativen äro avsedda att ersätta gradualet, när detta icke sjunges på latin. — S. 413. Att 1600-talet strängt taget icke har andra handskrifter att uppvisa än sådana som ssyselsätta sig med menighetskoralen, torde vara överdrift. En grundlig inventering av kyrkoarkivens gömmor skulle sannolikt betydligt modifiera detta påstående. Men naturligtvis är det gregorianska materialet starkt inskränkt. — S. 416. Den »andra upplagan» av den svenska psalmboken utkom 1530, ej 1531. I samband härmed må ett annat felaktigt årtal ur den svenska psalmbokens historia rättas: den Celsiska provpsalmboken utkom 1765—67, ej 1775—77 (s. 440).

I kapitlet »Den nationella romantiken» kommer förf. in på kyrkomusiken i detta ords vidsträcktaste betydelse. Detta kapitel ligger därför i stort sett mera fjärran från denna tidskrifts intressekrets.

Vid framställningen av det sista halvseklets företeelser på det kyrkomusikaliska området har författaren givit K. S. V. ett välförtjänt erkännande genom att rubricera hela detta kapitel »Kyrkosångens Vänner». Det mesta utrymmet i kapitlet upptages också av redogörelsen för det arbete, som utförts av K. S. V. och personer, som rönt inverkan av de impulser, som utgått från denna sammanslutning. Att författaren ingalunda är någon odelad beundrare av allt, som av denna riktnings män förts fram, är knappast ägnat att förvåna. Att därför icke blott ros utan även ris utdelas är helt naturligt. Ett kritiskt bedömande av vad som rör sig i ens egen tid är alltid en känslig sak och även om författarens värdesättning i stort sett gillas av recensenten, är det kanske svårt att förneka, att ett och annat omdöme hade kunnat lika bra uttalas i icke fullt så bestämnda ordalag. På en punkt måste jag emellertid anmäla avvikande uppfattning. Det gäller författarens tveksamma inställning till spörs målet om en svensk gregoriansk sång är eftersträvansvärd. Det ligger förvisso något i det (s. 541) anförda yttrandet ur Schrems (för övrigt åtminstone delvis ganska ovederhäftiga) avhandling. Den gregorianska musiken och liturgisk förnyelse hava otvivelaktigt ett visst samband. Men med lika

stor rätt som detta samband tolkas av Schrems så att lånet från den medeltida koralmusiken måste vara en följd av liturgisk förnyelse, synes det mig kunna angivas så: den gregorianska sången skall vara *ett medel till* liturgisk förnyelse. De båda påståendena utesluta icke varandra.

Knut Peters.

Svensk orgelkonst under 1932.

En återblick.

Svensk orgelkonst har under det gångna året måst vidkännas förlusten av tvenne tjänare, bägge lika hängivna instrumenternas instrument. *John Moréns* och *C. F. Hennerbergs* huvudsakliga gärning kom visserligen att ligga utom den egentliga orgelkonstens rāmärken, men vad de var för sig utträttat till fromma även för denna konst, är av den art, att deras namn av svenska orgelvänner alltid skola minnas med tacksamhet.

Av all kyrkomusik låg väl den lutherska koralen *Moréns* hjärta närmast. Det blev också denna som kom att bilda grundpelaren till den orgelmusik, vi nu äga av hans hand, främst representerad av koralförspelen i 1914 års *Vesperale*, men även av 50 koralförspel (*Diakonistyrelsens* förslag) samt *Pastoral* och *Orgelkoralen O, wie selig . . .*, de båda sistnämnda postumt utgivna å *Nord. Musikförl.* Vid sidan av motetterna och *M:s* vokala produktion i övrigt intaga väl dessa orgelsaker en blygsam ställning. Detta är dock fallet endast i yttre mening. Den kunnighet, stilkänsla och framför allt liturgiska blick, som dessa koralbearbetningar röja, berättiga *M.* förvisso till en hedersplats bland svenska komponister av liturgisk orgelmusik. Enligt förljudande äro planer å bane att som en separat samling få de i *Vesperalet* förekommande förspelen av *M.* publicerade. Säkerligen skulle en dylik åtgärd att göra dessa förspel, bland vilka många utgöra verkliga pärlor, mera tillgängliga för våra organister ute i bygderna, hälsas med allmän tillfredsställelse.

C. F. Hennerbergs kärlek till orgeln tog sig uttryck främst i omfattande forskningar och studier rörande instrumentets byggnad och tekniska utveckling. Som en frukt härav är först och främst att nämna *Orgelns byggnad och vård* (utkommen i tvenne upplagor) ett arbete, som på ett övertygande sätt vittnar om förf:s förfarenhet på orgelbyggnadsteknikens område. Denna bok brukas alltjämt vid undervisningen i *Konservatoriets* orgelklass. Ett arbete, som av *H.* översatts till svenska, är *Die Orgelregister* av *Locher*. I orgelfrågor ådagalade *H.* en sund, konservativt betonad uppfattning. Mot tekniskt nyhetsmakeri ställde han sig skeptisk och föredrog gamla beprövade system framför dagens senaste uppfinningar. *H.* efterlämnade en betydande manuskriptsamling rörande gamla svenska orglar. Utan tvivel torde detta material, som bl. a. upptager ytterst intressanta uppgifter speciellt om medeltida gottlandsorglar, bli av stort värde för forskningen å detta område.

Från en provins i Mellansverige meddelas, att man där allvarligen dryftat väckt förslag om bildandet av en orgelvännernas förening, med syfte att genom föredrag och konserter samt skriftspridning väcka och befordra allmänhetens intresse för svensk orgelkonst. Att vid sidan av K. S. V., som alltjämt mottager även lekmän i sin krets, för detta ändamål bilda en ny sammanslutning kan givetvis diskuteras. Emellertid hälsar orgelsektionen med glädje meddelandet i fråga, ty det utgör ett talande vittnesbörd om att orgelintresset i vårt land är i ständigt stigande.

Även under det gångna året har allmänheten förutom vid de sedvanliga gudstjänsterna haft rika tillfällen att lyssna till orgelmusik. Regelbundet återkommande kyrkomusikaftnar ha (med olika benämning, såsom musikandakt, orgelandakt, helgsmålsbön o. s. v.) sålunda ägt rum i såväl huvudstaden (Adolf Fredrik, S:ta Clara, Engelbrekt, S:t Jacob, Maria kyrkor och Storkyrkan) som ute i landet (Uppsala, Lund, Södertälje, Båstad, Ljusdal, Vingåker m. fl.). Ett stort antal kyrkokonserter ha vidare anordnats av Radiotjänst, vars förståelse och uppskattning av kyrkomusiken tagit sig uttryck bl. a. i anordnandet av en serie historiska kyrkokonserter med huvudvikten lagd å orgelmusik.

Av nytgivnen litteratur för orgel märkas Julpastoral av John Morén (Nord. musikförl.) och ett häfte koralförspel, utgivna av Daniel Olsson och A. G. Joelsson (Diakonistyrelsens förl.). Bland tonsättningar, som föreligga i manuskript är att nämna Fantasi av G. Heintze, Postludium av A. Runbäck och Preludium och fuga av Edv. Blom. »Om Orgelregistren» heter ett nytgivet arbete av Patrik Vretblad. För orgelharmonium föreligger en samling, betitlad Melodium, utgiven å Lundquists förlag av D. Wikander.

Följande uppsatser om orglar och orgelmusik ha varit publicerade; i Tidskrift f. kyrkomusik: Kaminsky som orgelkomponist av B. Anrep-Nordin, Abbé Vogler som orgelbyggare av H. Mårtensson, O. Olssons orgelkompositioner av N. O. Raasted samt Vårt gammalsvenska orgelbestånd av B. Wester;

i Svensk tidskrift för musikkforskning:

En nordtysk orgeltyp i Uppsverige av B. Wester, Abbé Vogler och svensk orgelbyggnadskonst jämte några nyupptäckta voglerdokument av S. Wistedt;

i Lübeckische Blätter: Etwas über unsere alten schwedischen Orgeln av G. Schedin.

Bland recenserade orgelnoter och arbeten om orglar märkas Th. Aagaard: 25 Preludier, C. Carlsen: Fra Davids salmer, J. N. David: Choralwerk, J. L. Emborg: Fire Orgelkompositioner, H. F. Enckhausen: 73 Choralvorspiel, J. Reinberger: Orgelsonater, G. Rüdinger: Sonate f. Orgel, H. Schindler: Sonate f. Oboe u. Orgel, F. Dietrich: Geschichte des deutschen Orgelchorals, Weigl: Handbuch der Orgellitteratur.

Nord. museet fortsätter alltjämt sin orgelverksamhet. Om denna lämnar amanuensen, fil. lic. B. Wester följande redogörelse: »Orgelarkivet i Nordiska museet har utökats med ett flertal inventerade och undersökta äldre orglar i Dalarna, Gestrkland, Uppland och Östergötland. Bland

större undersökta orglar inom dessa områden må omnämnas orgelverket i Gammalkils kyrka, Östergötland, 26 stämmor, byggd av Pehr Schiörlin 1800-talets början, samt orgelverket i Leufsta Bruk, Uppland, 28 stämmor, ursprunglig orgel, byggd av Johann Niclas Cahman 1728.

Föredrag om äldre orglar ha hållits i Rö, Ekerö och Bälinge kyrkor i Uppland, samt Djura kapell i Dalarna, varvid huvudvikten särskilt lagts vid frågan om våra äldre svenska mästare-orglars fortsatta bruk som liturgiska instrument.»

På grund av felande uppgifter måste orgelsektionens rapport denna gång tyvärr sakna redogörelse för det gångna årets verksamhet å orgelbyggeriets område. Denna brist beklagar sektionen så mycket mer som den är livligt medveten om, att en dylik redogörelse (såsom den i fjolårets rapport intagna) skulle vara av stort intresse icke minst för orgelbyggarna själva. Då det dessutom ur allmänskulturell synpunkt är av vikt att orgelrapporten blir så fullständig som möjligt, vill sektionen uttala den förhoppningen att erforderliga uppgifter från landets orgelbyggare till ett kommande år icke må utebli.

I tidigare årsrapporter har orgelsektionen erinrat om vikten av att vad som ännu finnes kvar i våra kyrkor av gamla värdefulla orglar så vitt möjligt måtte bevaras. Denna gång inskränker sig sektionen till att anföra ett exempel på hur det kan vara möjligt, vissa svårigheter till trots, att icke endast bevara en utdömd orgel från förtidig förintelse, utan också genom pietetsfull renovering göra den duglig till fortsatt tjänst. När nuvarande organisten i Båstads kyrka 1917 tillträdde sin tjänst därstädes, möttes han av den nyheten, att den gamla kyrkorgeln, ett verk från 1792 av J. Ekengren, skulle rivras för att bereda plats för en ny. Naturligtvis var organisten glad åt att få en splitter ny orgel. Men tanken att den visserligen skröpliga men med många härliga stämmor utrustade gamla orgeln inom kort skulle vara förvandlad till en skrothög, den kunde inte lämna honom. Han beslöt sig för att göra ett försök att rädda orgeln. I elfte timmen — endast fjorton dagar återstodo tills orgelbyggarna skulle anlända för att taga itu med rivningen — lyckades han med bistånd av inflytelserika församlingsbor, förhindra det gamla verkets nedskrotning. Den gamla orgeln måste visserligen lämna plats för en ny, men den fick dock stanna inom kyrkans murar och uppsattes i vapenhuset bakom den nya orgeln. Efter en synnerligen omsorgsfull av varliga händer utförd renovering står nu det ekengrenska verket, icke som ett dött museiföremål, utan som ett levande monument över en svunnen storhetstid i svensk orgelbyggnadskonsts historia. För framförandet av Buxtehude, Bach och andra store lånar det vid de under sommartid varje vecka anordnade orgelaftnarna sin egenartade, klangfagra röst och kommer helt visst att för långa tider framåt räknas till Båstads kyrkas klenoder.

En glädjande tendens i nutida svensk orgelkonst är en tydligt skönjbar strävan att låta mästarna från orgelkonstens guldålder mer och mer komma till tals. Buxtehude, Pachelbel och Bach äro sålunda namn, som allt oftare figurera i annonser och notiser om kyrkomusikafnarn och radiokonsorter. En samling klassiska orgelstycken, som utgavs för nå-

got år sedan, har, enligt vad man upplyser å ett av våra större musikförlag, haft en strykande åtgång. Vissa tecken tyda även på att liturgisk stil i allt högre grad börjar präglå orgelspelet vid gudstjänsten. Den senaste preludiesamlingen (jmf. r. ovan) samt valet av postludier vid de radierade gudstjänsterna bära vittne härom.

Organisterna av i dag kunna väl också på det hela taget glädjas å förståelse och uppskattning för sin insats vid gudstjänsten, båda från prästerskapets och kyrkofolkets sida. Likgiltighet eller motstånd möter väl å ett och annat håll. Må där så är fallet dock tron på musikens liturgiska uppgift icke avmattas, utan i stället ett allt djupare inträngande i den sacrala orgelkonstens hemligheter tillföra vårt gudstjänstliv ännu rikare värden och såmedelst om möjligt också övervinna allt motstånd.

Waldemar Ahlén.

Kyrklig konst 1932.

Litteraturen under år 1932.

Den kyrkliga konstillitteraturen under år 1932 utgöres — som framgår av nedanstående korta översikt — mest av smärre uppsatser. Endast ett fåtal större verk ha sett dagens ljus. Här upptagas utom mera vetenskapligt hållna artiklar i tidskrifter och festskrifter även smärre populära bidrag, som ha mera karaktär av hembygds litteratur. Uppsatser i stiftets julböcker ha refererats i denna tidskrifts januarihäfte.

Vissa monument från den äldre medeltiden äro behandlade av Sten Anjou, som i en populär vägledning skildrar Heligkorskyrkan i Dalby (serien Svenska fornminnesplatser, Stockholm 1931) och Otto Rydbeck (»Sjörups ödekyrka» i Skånes hembygdsförbunds årsbok 1932), den sistnämnda en väckande maning att skynda till hjälp för att rädda en ödekyrka att falla samman, Curman och Lundberg om Cistercienserklostren (i Risebergaboken 1931) samt Wilhelm Nisser, Visingsö (Svenska fornminnesplatser). Sigurd Curman beskriver i Romdahls Linköpings domkyrka den äldsta domen från 1100-talet, och i »Arkeologiska studier tillägnade H. K. H. Kronprinsen» behandlar han en grupp gravmonument från 1000-talet i Vreta kloster. C. R. af Ugglas skildrar i samma skrift ett altarkors från Sigtunatiden i Statens historiska museums samlingar. I en uppsats om »Lejonkyrkorna och en spetsbågig valvtyp från 1100-talet i Skåne» av Hans Wåhlin (i Festskrift till Verner Söderberg den fjärde oktober 1932) studeras kyrkorna i Stora Hammar, V. Vemmerlöv, V. Tomarp, Hammarlöv och Skegrie. Några svenska romanska dopfuntar äro nämnda i Georg Pudelkos Romanische Taufsteine (Würfel Verlag, Berlin-Lankowitz). Egentligen profanarkitekturhistoriska men med anknytning till kyrkobyggnadskonsten

äro några undersökningar om de gottländska kastalerna av N. P. Tidmark (Kastaler på gottländska kusten, Visby 1931), N. Lithberg (»Kastaler och borgar» i Rig 1932) och Martin Olsson (»En grupp kastaler från romansk tid på Sveriges östkust» i Fornvännen 1932). Ikonografiska bidrag äro talrika. Här må nämnas Andreas Lindbloms »Från Bysans lejon till Skånes varulv» (i Nordiska museets årsbok 1932), där även vissa dopfuntsbilder behandlas. Staffansgestalten är föremål för en undersökning av Ingeborg Nordin (»Staffan, hälsingarnas apostel i lokal tradition och levande sägen» i Fornvännen 1932) samt mera ur folkloristisk synpunkt av Ragnar Blomqvist (»Rida Staffan» i Skånes hembygdsförbunds årsbok).

Medeltidskonsten från och med 1200-talet är behandlad av Axel L. Romdahl i Linköpings domkyrka 1232—1498 (Göteborg 1932), som nyss varit föremål för recension i denna tidskrift. Av samme författare har också utkommit en ny populär vägledning över kyrkan, kallad Ett besök i Linköpings domkyrka (Linköping 1932). En intressant undersökning av de målade bräderna från ett skåp i Sundre kyrka på Gottland lämnar Johnny Roosval (i Konsthistorisk Tidskrift 1932). C. M. Fürst granskar några kungagravar i Varnhem (»Några reflektioner rörande folkungamonumenten i Varnhem och Gudhem» i Fornvännen 1932). Om Lundby kyrka skriver S. Gardell i uppsatsen »En gotisk helgedom på Göteborgs stads område» (i Tidskrift för Göteborgs stads tjänstemän 1932) vidare Henrik Alm om Huddinge kyrka (författarens förlag), och Ingeborg Wilcke-Lindqvist framlägger (i Fornvännen) redogörelse för »En kyrkoreparation på 1400-talet, dokumentariskt belyst» (Ösno kyrka i Uppland). Gotisk skulptur på Gotland undersökes av Helmut Duve i »Hanseatische Plastik auf der Insel Gotland» (i Deutsch-Nordisches Jahrbuch für Kulturaustausch und Volkskunde 1931), och några blekingska medeltidsskulpturer av William Anderson (»Apostlarna från Gammaltorp» i Blekingeboken 1932). Erik Lundberg behandlar S. Örjans bild å Kungslena kyrkodörr och dess förhållande till äldre medeltida smidesdekoration (i Medlemmare och fackla IV). Den nyuppställda S:t Göransgruppen i Stockholms Storkyrka behandlas i två uppsatser av Johnny Roosval: »Är S:t Göran färdig?» och »Reliefer och statyetter till S:t Görans sockel» (i Konsthistorisk Tidskrift). Ett intressant hippologiskt bidrag till monumentet lämnas i H. j. Friis, Ryttnarstatuernes historie i Europa (akad. avh. Köbenhavn 1932 s. 407—410). Otto Rydbeck beskriver de märkliga ungotiska målningarna i Dädesjö kyrka i Småland (Svenska fornminnesplatser) och Gerda Boethius undersöker »Tradition och modernism i 1400-talets nordiska måleri» (i Dalarnas konstförenings skrifter I, 1931).

Litteraturen om den medeltida textilkonsten i Sverige är betydande. Främst märkes den engelska upplagan av Agnes Brantings och Andreas Lindbloms förut på svenska utkomna verk (»Medieval embroideries and textiles in Sweden» I—II). En kort översikt av Agnes Geijer om svenska medeltidstextilier i Statens historiska museums samlingar har förut recenserats i denna tidskrift. Om Västerås domkyrkas

medeltida textiler skriver Marita Lindgren (i Västmanlands fornminnesförenings Tidskrift XX), och av Agnes Geijer har behandlats »Albert Pärstickare och hans förbindelse med Danzig» (i Fornvännen 1932), där broderier på mässhakar från Ängsö, By och Råneå bli föremål för granskning. Om klosterträdgården i Riseberga (Närke) skriver Rutger Sernander (i Risebergaboken 1931). Kyrkklockor behandlas av R. Lindstam i en bok »Om kyrkor som försvunnit och klockor som sjungit i Tveta, Vista Mo» (Huskvarna 1932), samt i uppsatsen En kyrkklocka från Tjureda (i Vår bygd, Hallands hembygdsförbunds årskrift), vilka redan anmälts i denna tidskrift samt Bror Olsson i »Några medeltida inskrifter på öländska kyrkklockor» (i Acta Oelandica IV 1931). En ikonografisk skildring av »Olavsridderen» ges av Harry Fett (i Kunst og Kultur). Av Karin Sparre föreligger en skildring av Svenska helgon (Norrköping 1932) enligt populär katolsk uppfattning. En dylik behandlar även Nicolaus Hermanni och är författad av Gustav Armfelt (Norrköping 1932). Slutligen må nämnas Dag Strömbäcks uppsats »En kyrkobyggnadssägen från Hälsingland och en notis i Islands Landnámabók» (i Gammal Hälsingekultur 1931), behandlande Alfta kyrka.

Den nyare tidens kyrkokonst är mindre omfattande. Om slottskapellet i Uppsala finnes intressanta uppgifter i August Hahrs »Upsala slott och dess rikssal», och arkitekten Stenwinckel d. ä:s verksamhet i Skåne är föremål för en undersökning av T. Allgulini i en doktorsavhandling, som refererats i denna tidskrift. Om Älvros gamla kyrka skriver Erik Festin i Jämten 1932. Om »Sala landsförsamlings byggnadshistoria» berättar Assar Jansson (i Västmanlands fornminnesförenings tidskrift XX) och Karlstads domkyrkobyggnadsmästare Christian Haller skildras av C. V. Bromander (i Värmland förr och nu 1930). I samma tidskrift behandlas också kyrkans senare historia av Bror Larsson (»Karlstads nuvarande kyrka efter år 1737»). Bland övriga kyrkoskildringar må nämnas Ivar Nilssons Trosa landskyrka och dess historia (Trosa 1931), E. Birke, Nora gamla kyrka (i Norabygden 1931), Percy Elfstrand »Ur Gefle kyrkas byggnadshistoria» (i Norrlandspostens julnummer 1931), Lage Westerberg och C. Fr. Corin, Historik över Gusums kyrka (Stockholm 1931), L. Linnarsson, Hunene socken förr och nu (I, kyrkorna, Alingsås 1931), Johannes von Ahn, Överhuleå kyrka 1831—1931 (Luleå 1931 med utförlig och intressant församlingshistoria) och Ludvig de Vylder, Alfshögs gamla kyrka, dess präster och klockare (Falkenberg 1932). En intressant översikt av norrländska 1700-talskyrkor göres av Henrik Cornell (Sjuttonhundredatalets landskyrkor i norra Sverige i Gustavianskt, festskrift till Sigurd Wallin). Av intresse att påpeka är att moderna svenska kyrkor fått stort utrymme i I. G. Wattjes »Moderne Kerken in Europa en Amerika» (Kosmos, Amsterdam). Smärre grupper av kyrkliga konstföremål och kyrkoinredningar behandlas av K. K:son Lejonhufvud (»Strängnäs orgelverk genom tiderna 1742—1801», i Bidrag till Södermanlands äldre kulturhistoria XXV), av E. L. Larsson (»Kyrksilvret i Fogdö» i samma tidskrift), Erik Salvén (olje-

målningen Kristi korsfästelse i Holms kyrka, i Vår bygd 1932), Signe Sparre f. Thomaëus (»Trappan till Gållstads kyrka», Ulricehamn 1931) om några gravstenar, K. G. Cedergren (»Några okända gravkor på V. Tunhems kyrkogård» i Västergötlands fornminnesförenings tidskrift IV:5—6), B. Hellner, »Några gravvårdar av smidesjärn i Nordiska museet» (i ovannämnda festskrift Gustavianskt). Samme författare beskriver de smidda järnkorsen på Ekshärads kyrkogård i Nordiska museets handlingar I, som förra året anmäldes i denna tidskrift. De nya mässhakarna i S:t Lars kyrka i Linköping skildras av Elisabeth Thorman i Form (Svenska slöjdföreningens tidskrift h. 4).

Slutligen ha vissa översikter av kyrkor i några landskap utkommit. Hit höra det förut anmälda planschverket över Hallandskyrkorna av John Jacobsson (Mariestad 1932). Av det stora inventeringsverket Svenska kyrkor har av Gerda Boethius bearbetats Dalarnas del I:3, omfattande Falu domsagas södra tingslag med följande kyrkor: Stora Tuna, Omsbergs kapell, Silfbergs kyrka och kapell, Gustafs kyrka och Enbacka kapell samt Torsång.

Av Blekinge har band I:2 utkommit, författat av William Anderson. Det innehåller kyrkorna i Medelsta härad, nämligen Nättraby, Aspö, Hasslö, Listerby, Förkärla, Torkö (med S. Claræ kloster av franciskanerorden), Hjortsberga, Fridlestad, Sillhöfda, Tving, Eringsboda (kapell och kyrka) samt Backaryd.

Bengt Cnattingius.

Det första Nordiska kyrkomusikermötet.

Enligt Centralstyrelsens för *Sveriges allmänna Organist- och Kantorsförening* beslut kommer det Första Nordiska Kyrkomusikermötet att äga rum i Stockholm den 5—7 maj innevarande år.

Till mötet hava *Dansk Organist- og Kantor-Samfund af 1905, Finlands svenska kantor-organistförening, Finska kyrkans kantor-organistförening* och *Norges Organistforening* antagit inbjudan, och få vi härmed till detsamma inbjuda Svenska Kyrkans organister och kantorer samt i övrigt alla som äro kyrkomusikaliskt intresserade.

I mötets program ingå anordnandet av högmässor enligt resp. nordiska kyrkors ritual, varvid präster, kyrkomusiker och kyrkokörer från de olika länderna komma att medverka; körkonserter, där danska, finska, norska och svenska hymner och motetter, avsedda till gudstjänstbruk, framföras; orgelföredrag av några av nordens förnämsta orgelspelare samt föredrag och diskussion.

Anmälan om deltagande i mötet sker före den 20 april till *Bestyrelsen för Första Nordiska Kyrkomusikermötet, Östermalmsgatan 20, Stockholm*. Deltagareavgiften är 5 kronor, som berättigar till deltagande i mötets förhandlingar, konserter och Stockholms stads mottagning i Stadshuset. Man och hustru, som gemensamt besöka mötet, erlægga i mötesavgift tillsammans 5 kr.

25 % nedsättning av biljettpriset har av Statens järnvägar beviljats dem, som kunna styrka att de äro deltagare i mötet, oavsett om resan företages i grupp eller enskilt. Rekvisitionskort för lösen av järnvägsbiljett till nedsatt pris erhålles, då deltagareavgiften erlagts.

Stockholm i mars 1933.

För Sveriges allmänna Organist- och Kantorsförening:

Svante Sjöberg.
Ordförande.

Carl Brodin.
Sekreterare.

För Mötesbestyrelsen:

David Ahlén.
Ordförande.

Cyrus Granér.
Sekreterare.

PROGRAM:

Fredagen den 5 maj.

Kl. 9.30. **Högtidlig inledningsgudstjänst** i Storkyrkan. Tal av Pastor Primarius Teol. D:r Nils Widner. Kör: Storkyrkans kyrkokör under ledning av musikdirektör Sven Lizell. Organist: Musikdirektör David Wikander.

Kl. 11. **Mötets öppnande** i K. Musikaliska Akademiens stora sal. Val av funktionärer. Hälsningar frambäras av kyrkomusikerföreningarna i Danmark, Finland och Norge.

Kl. 11.45. **Föredrag** av prof. H. Klemetti från Finland. Ämne: Körsången från teknisk synpunkt.

Kl. 14.30. **Dansk högmässa** i S:t Jacobs kyrka. Predikant: Teol. D:r M. Neiiendam, Köpenhamn. Liturg: Pastor Harald Flensmark, Köpenhamn. Kör: Sundby kirkes kor, Köpenhamn, under ledning av Organist Julius Foss. Kantor: Organist J. L. Emborg, Wordingborg. Organist: Julius Foss.

Kl. 19.30. **Dansk kör- och orgelkonsert** i S:t Jacobs kyrka. Hymner och motetter av Thomas Laub. Sista numret, Pinsmotett av J. L. Emborg, utföres av Sundby Kirkes Kor, Köpenhamn, Johanneskyrkans kör, Helsingfors, Mikaelkö-

ren, Helsingfors, och Engelbrekts kyrkokör, Stockholm, under ledning av Organist Julius Foss. Domkantor Emilius Bangert, Roskilde, spelar orgelkompositioner av Buxtehude och Carl Nielsen.

Kl. 21. **Gemensam supé.** (Subskriberad).

Lördagen den 6 maj.

Kl. 10. **Finsk högmässa** i Engelbrektskyrkan. Predikant: Teol. D:r P. Virkkunen, Helsingfors. Liturg: Teol. Kand. L. Apajalahti, Helsingfors. Kör: Johanneskyrkans kör, Helsingfors, under ledn. av Dir. Cantus Alfr. Hihlman. Organist: Organisten Fil. Mag. Armas Maasalo, Helsingfors.

Kl. 10. **Svensk-finsk högmässa** i S:t Jacobs kyrka. Predikant: Fil. D:r G. Moliis-Mellberg, Helsingfors. Liturg: Pastor Erik Bäcksbacka, Helsingfors. Kör: Mikaelskören, Helsingfors, under ledning av Direktör Gustav Pettersson. Organist: Dir. Mus. John Sundberg, Helsingfors.

Kl. 12.30. **Svensk-finsk kör- och orgelkonsert** i S:t Jacobs kyrka. Hymner och motetter av H. Klemetti, Madetoja, Bengt Carlson, Selim Palmgren, Sune

Carlsson och John Sundberg utföras av Mikaelskören under ledning av Dir. Gustav Pettersson. Dir. Mus. Elis Mårtensson spelar orgelkompositioner av Alfr. Andersén och John Granlund.

Kl. 14.30. **Diskussion** i K. Musikaliska Akademiens stora sal. Ämne: Orgelns användning i gudstjänsten. Inledningsord av Emilius Bangert, Danmark, John Sundberg, Finland, Wilh. Huus-Hansen, Norge, och Henry Weman, Sverige.

Kl. 19.30. **Finsk kör- och orgelkonsert** i Engelbrektskyrkan. Hymner och motetter av Ilmari Krohn, H. Klemetti, Madetoja och A. Maasalo. Kör: Johanneskyrkans kör under ledn. av Dir. Cantus A. Hihlman. Organist Fil. mag. Armas Maasalo spelar orgelkompositioner av I. Krohn, Toivo Kuula och A. Maasalo.

Svensk körmusik. Hymner och motetter av John Morén, I. Widéen, Otto Olsson, O. Blom och David Wikander utföras av Engelbrekts kyrkokör under ledn. av Musikdir. David Ahlén. Sista numret, Kyrie och Gloria ur Missa Brevis av Armas Maasalo, utföres av alla i mötet deltagande körer under ledn. av Dir. Hihlman.

Kl. 21.30. **Stockholms Stads mottagning** i Stadshuset.

Söndagen den 7 maj.

Kl. 11. **Svensk högmässa** i Oscars kyrka. Predikant: Biskopen i Linköping Teol. D:r E. Aurelius. Kör: Oscarskyrkans mottekkör under ledn. av Musikdir. C.-O. Othzén. Organist: Musikdir. Patrik Vretblad.

Kl. 13. **Orgelkonsert** i Gustaf Vasa kyrka av Professor Otto Olsson: Kompositioner av Purcell, Merulo, Byrd, Frescobaldi, Clérambault, Dandrieu, Emil Sjögren o. O. Olsson.

Kl. 14.30. **Norsk kör- och orgelkonsert** i Engelbrektskyrkan — hymner och motetter. Norsk körledare och organist. Sista numret Hymne av Johannes Haarklou, utföres av alla i mötet deltagande körer.

Kl. 18. **Norsk högmässa** i Engelbrektskyrkan.

Kl. 19. **Mötets avslutning**, med tal av Ecklesiastikministern. Alla körer sjunga O. Olssons Te Deum, för åttastämmig kör, orkester och orgel. Orkester från Konsertföreningen. Vid orgeln: Oskar Lindberg. Dirigent: David Ahlén.

Några erfarenheter från den nya organistexamen.

I den fortgående diskussionen rörande den »lägre» organistexamen meddelas härmed ett inlägg av kyrkoherde F. M. Allard, Örtomta, domkapitelsombud i Linköping.

Jag sammanfattar mina önskemål ang. den lägre organistexamen i följande punkter:

1. I stället för uttrycken »högre» och »lägre» organistexamen resp. musiklärarexamen föreslås förslagsvis uttrycken »organistexamen (musiklärarexamen) med högre kompetens» samt rätt och slätt »organist-

examen» (musiklärareexamen). Detta av i diskussionen förut anförda skäl.

2. Ett kortfattat kompendium i det gudstjänstliga orgelspelet bör i enlighet med Daniel Olsons förslag utarbetas och fastställas.

3. Examenskommissionen utgöres av en eller två censorer från Akademien, examinerator samt domkapitlets ombud, vilka samtliga underteckna betyget.

4. Om examensanmälan ej fullföljes, bör stadgas, att avgiften ej återfås men räknas examinanden tillgodo vid kommande anmälan.

5. Komplettering för erhållande av högre betyg må tillåtas. Därest detta ej skulle medgivas, bör stadgas, att Akademien efter erhållen förteckning över de för året examinerade organisterna tillställer domkapitlets censor förteckning på alla å examensställena under perioden examinerade, för att på så sätt må förekommas, att examen ånyo avlägges å annan ort, där examinanden ej är känd.

6. Domkapitlets censor, som anställts tillsvidare, bör fortfarande mottaga anmälningar och avgifter och ej examinerator, som är utsedd för blott ett år i sänder.

7. Huvudvikten bör läggas på det gudstjänstliga orgelspelet. Därför bör ock mera vikt läggas på att utförandet av åtminstone ett enklare preludium till den vid examen såsom uppgift givna koralen, ävensom ett enklare postludium. Preludium eller postludium eller annat orgelsolo av svårare art bör fordras för högre betyg.

8. Stadgas må, att Akademien av allmänna medel ombesörjer examens annonsering i någon av resp. ortstidningar.

F. M. Allard.

Ivar Wallerius, in memoriam.

När Kyrkosångens Vänners Centralkommittés och dess Stiftskretsars årsredogörelse i år utgå, skall till den fogas den smärtfyllda underrättelsen att Centralkommitténs mångårige medlem, kontraktsprosten Dr. I. D. Wallerius i Göteborg, avlidit.

Hängivet älskade han Kristi kyrka och dess musik och sång. Därför var han fast bundet vid K. S. V., som han tjänade många år både i stiftskretsen i Göteborg och i Centralkommittén. Lekamligen och andligen högre tilltvingade han sig uppmärksamhet och respekt. Tungt vägde hans ord i rådslag, där han — icke i onödan — tog till orda.

Över hans minne lysa vi frid.

Arthur Adell.

Kyrkosångens Vänners årsredogörelse.

Centralkommitténs verksamhet.

Centralkommittén avhöll sitt ordinarie årsammansträde den 9 januari detta år. Ur protokollet meddelas följande:

Beslöts genom en kommitté, bestående av herrar Rudin, Allard, Wikander, Wallerius och Grefberg, utarbete ett förslag till 35 psalmer att av skolbarnen inläras, ytterligare ett antal psalmer härutöver, anvisning av melodier samt psalmlista för konfirmander. Förslaget — vad skolbarnen angår — skulle överlämnas till Kungl. Skolöverstyrelsen för dess event. godkännande.

Vid kyrkosångsmötet i Uppsala skulle följande föredrag hållas:

»Om orgelrestauration» (Kantor A. Runbäck, Båstad).

»Nya koralmelodier» (Musikdirektör W. Ahlén, Stockholm).

»Om koralfrågan», närmast ur harmoniserings- och rytmiseringssynpunkt (docenten A. Moberg, Uppsala).

Tillfälle skulle givas att även under innevarande år till mus.-dir. W. Ahlén inlämna musik till koraler ur »Nya psalmer» — särskilt till N:ris 547, 598, 612, 651, 654, 658, 667, 669.

Innehållsrika rapporter från de olika sektionerna avlämnades. Önskan uttalades att dessa — allt efter utrymme — skulle bli tillgängliga genom Tidskriften.

Styrelsen omvaldes. Den utgöres av Biskop Gustaf Aulén (ordf.), Kyrkoherde F. M. Allard (v. ordf. och kassör), Pastor Gabriel Grefberg (sekr. o. bibliotekarie).

Centralkommitténs räkenskaper för år 1932 äro reviderade och upptaga i sammandrag följande poster:

<i>Debet:</i>	
Behållning från år 1931	199: 75
Ränta	1: 27
Årsavgifter	350: —
	S:a kr. 551: 02

Kredit:

Reseräkningar från adjung. leda- möter	130: —
Krans vid Musikdir. J. Moréns grav	25: —
Sekreterarens arvode	50: —
Diverse	34: 90
Behållning till år 1933	311: 12
	S:a kr. 551: 02

Undertecknade revisorer hava vid företagen granskning funnit ovanstående räkenskaper riktiga och försedda med vederbörliga verifikationer, varför vi tillstyrka full och tacksam ansvarsfrihet för det år revisionen omfattar.

Härnösand den 16 jan. 1933.

Conny Edlund.

Karl Lidén.

P. M. till herrar kretsombud, sekr. och kassaförvaltare.

1. Varje stiftskrets fattar vid sin årsammanskomst beslut med anledning av Centralkommitténs räkenskaper för år 1932 (se ovanstående sammandrag) och meddelar härom till Kyrkoherde F. M. Allard, Ringås, före 1 dec. 1933.

2. Härnösands stiftskrets utser 2 revisorer och 1 suppleant att granska centralkommitténs räkenskaper för 1933.

3. Protokollsutdrag utvisande kretsarnas beslut angående ärenden från centralkommitténs senaste årsammansträde skola före 1 dec. 1933 tillställas undertecknad.

4. Årsavgifter torde insändas till kyrkoherde F. M. Allard, Ringås, senast 1 dec. 1933.

5. Redogörelse för kretsarnas verksamhet 1933 torde insändas till undertecknad före 15 febr. 1934.

Stockholm, Prästgatan 18 den 31/3 1933.

Gabriel Grefberg.

Sekr. i centr.-kommittén.

Stiftskretsarnas årsredogörelse.

Lunds stiftskrets av K. S. V. har sistlidna höst tillsammans med studentsammanslutningen Collegium Cant-

rum inbjudit Lunds stifts präster till en dag med samling kring bön och sång enligt Evangelisk Tidegård. Dagen hölls i Lund den 5 december och brade samlat ett 40-tal deltagare. Vid densamma övades Completorium och Te Deum, av vilka det förra utfördes vid gemensam gudstjänst på aftonen. Ett homelitiskt föredrag behandlade julens budskap. — Dagen har senare haft en efterföljare i Malmö i början av februari.

A. Adell,
sekr.

Växjökreten av K. S. V.

K. S. V. i Växjö stift har under år 1932 anordnat och med sin manskör medverkat vid sånggudstjänster i Göteryd, Älmhult, Annerstad och Ljungby (Kronob. län). I samband med denna resa hölls årssammanträde i Annerstads prästgård.

Till styrelse valdes: Kyrkoherde A. V. Thornell, Söderåkra, ordf., kantor Emil Anderson, Söderåkra, vice ordf. efter kantor O. Andersson, Voxtorp, som undanbett sig återval, Kyrkoherde K. Holm, Vislanda, kassör, kantor Amos Svensson, Alvesta, sånganförrare, och domk.-kantor Simon Lundin, Växjö, vice sånganförrare.

Sällskapet beslöt låta trycka den till 30-årsjubileet författade historiken över verksamheten, om kostnaderna icke ställde sig för höga. Vidare uppdrogs åt styrelsen att utarbeta förslag till en ny del av Kyrklig manskör.

Vid biskop Reuterskiölds begravning sjöng kören i kyrkan och vid graven.

Slutligen har Albokören haft en konsert i Hjortsberga, varvid resebidrag lämnats ur K. S. V:s kassa.

A. V. Thornell.

Linköpings stiftskrets av K. S. V. under år 1932.

Den 30 maj samlades ett antal mest yngre prästmän i Linköpings domkyrkoförsamlings församlingshem för överläggning om de framtida riktlinjerna för K.

S. V. Efter inledande ord av v. ordföranden beslöts förorda anordnandet av kyrkosångsdagar med föredrag och koralstunder samt avslutning med tidegård. Till ledare förordades kyrkoherde L. Fridén i V. Ny. Den 18 okt. samlades manskören till repetition i anledning av Linköpings domkyrkas 700-årsjubileum. Vid detta, som ägde rum tisdagen den 15 nov., deltog manskören vid högmässan med avsjungande av Moréns Veni sancte Spiritus samt på e. m. vid en musikgudstjänst, då den tillsammans med domkyrkokören svarade för programmet. Förutom stycken ur Birgittinerritualen, däribland linköpingsbiskopen Nic. Hermanni hymn Rosa rorans, förekom Bachs Dig skall min själ sitt offer bära, vilken utfördes av manskören. Vid årssammanträdet omvaldes styrelseledamöterna och revisorerna samt nyvaldes kyrkoherde Fridén till sånganförrare samt ledamot i centralkommittén. En kyrkosångsdag skulle under år 1933 anordnas i Motala.

Styrelse: Ordf. H. H. Biskopen E. Aurelius, v. ordf. Kyrkoherde F. M. Allard, sekr. och kassaförvaltare Kontraktsposten H. Hagvall. Sånganförrare Kyrkoherde L. Fridén. Ledamot av centralkommittén Kyrkoherde L. Fridén. Suppleant: Kyrkoherde F. M. Allard.

K. S. V. i Skara stift.

K. S. V. i Skara stift har under år 1932 tillsammans med stiftets Organistförening anordnat en kyrkosångens dag i Falköping den 16 mars, varvid Docenten G. Lindberg var föreläsare och lärare. K. S. V:s kör medverkade i vespren. — Sånggudstjänster ha hållits i Synnerby och Vinköl, Skånings-Åsaka och Stenum, Sävare och Rackeby. — Vid körförbundets kyrkosångsdag i Skövde den 16 okt. deltog K. S. V. i den gemensamma kören. — På årsmötet den 19 sept. antogs ett förslag till nya stadgar. Styrelsen består av följande medlemmar: Ordf. kyrkoh. G. Sandzén, v. ordf. kyrkoh. Sam. Melin, 1:ste

anförare, sekreterare och kassör komm. E. H. Cederbom, 2:dre anförare kyrkoh. N. Rosander samt fröken E. Ahnell.

Torbj. d. 14/2 1933.

E. H. Cederbom.

Härnösands stiftskrets.

Härnösands stiftskrets av Kyrkosångens Vänner har sedan den 19 november 1932 jämte Härnösands stifts Kyrkosångsförbund uppgått i »den högre enheten» Kyrkosångsförbundet Kyrkosångens Vänner (K. S. V.) i Härnösands stift. Om någon annan direkt verksamhet under året än den gemensamt med kyrkosångsförbundet anordnade kyrkosångshögtiden i Härnösand den 19 och 20 nov. med psalmaföreläsning i domkyrkan under ledning av D. Rudin och kyrkokonserten därsamma-städes med kantor K. Lidén såsom dirigent är icke att nämna. (Se närmare om

kyrkosångshögtiden incl. sammanslagning m. m. den utförliga redogörelsen i februarinumret av tidningen Kyrkosångsförbundet 1933.)

K. S. V. i Härnösands stift har härmed i alla fall knappast spelat ut sin roll i kyrkosångsrörelsen. Kretsen har icke blott förberett mycket; den går såsom en underström kvar i det nya förbundet, som jämte kyrkosångsförbundets upptagit även K. S. V:s gamla riktlinjer, även de mera teoretiska jämte uppgiften att vara »det musikaliska samvetet». Man skulle nästan här kunna tillämpa orden ur »Mitt liv är en våg»: »hon syns ej mer, men finns där ändå». Mätte välsignelsen allt fort få vila över den nya sammanslutningen, och måtte dess ledare allt fort förstå, att det är dem, den framför allt det gäller, och att den behöver nedbedjas från ovan!

Daniel Rudin.

Recensioner.

För orgel.

Nicholaus Bruhns: 3 Praeludien und Fugen och Johann Pachelbel: Ciaconen, Fugen und Recercari für Orgel. Verlag Kistner & Siegel, Leipzig.

Dessa båda häften, vilka ingå i en serie »Alte Meister» kallad »Organum», ha utgivits av Max Seiffert och äro ännu ett välkommet tillskott såväl till våra postludiesamlingar som vår orgelandakts-repertoar.

Bruhns-häftet, vilket utgör n:r 8 i serien, innehåller, som framgår av titeln, tre preludier och fugor. Dessa kompositioner utmärka sig genom rytmisk friskhet och mästerlig kontrapunktik.

Pachelbel-häftet är n:r 13, och innehåller ciacona i d-moll och f-moll, två fugor samt två ricercari. Vad nytt kan väl tilläggas om denne polyfoniens mästare? Det må vara nog sagt att hans gedigna konst förtjänar att framdragas ur glömskan.

Gunhild Schedin.

Meddelanden.

Musikaliska Akademien. Till bibliotekarie efter musikdirektör Hennerberg har antagits Fil. Lic. G. Morin, Uppsala.

Första åländska musikfesten firas i Mariehamn 3—4 juni 1933. Anmälan göres till kantor J. Lindström, Mariehamn.

Finska kantor- och organistförening har erhållit ett anslag på 2,000 mark för

att sända en representant till kyrkomusikermötet i Stockholm 5—7 maj.

Tysklands kyrkosångsförbund avhåller kyrkosångsdag i Stuttgart 10—12 juni till högtidshållande av föreningens 50-åriga tillvaro. Anmälan före den 24 april till »Geschäftsstelle des Ev. Kirchengesangsvereins für Württemberg. Marbach a. N. Umlandstr. 9.

Förslag till nya koraler.

Sv. ps. 545. (För hedningarnas skaror.)

a)

För hed-ning-ar-nas ska-ror, O Gud, vi bed-ja
Bud-bä-rar-na som nal-kas På de-ras mör-ka

dig; Ditt e-van-ge-li-um åt dem för-kun-na!
stig, Låt för dem frid och sa-lig-het för-kun-na!

Väl-sig-na vå-ra brö-der, Som nu i-bland dem

gå, Och låt en väl-dig ska-ra, Den ing-en räk-na

må, En gång hos dig, o Je-su, sa-ligt mö-tas!

Sv. ps. 545. (För hedningarnas skaror.)

b)

För hed-ning-ar-nas ska-ror, O Gud, vi bed-ja
Bud-bä-rar-na som nal-kas På de-ras mör-ka

dig; Ditt e-van-ge-li-um åt dem för-kun-na!
stig, Låt för dem frid och sa-lig-het för-kun-na!

Väl-sig-na vå-ra brö-der, Som nu i-bland dem

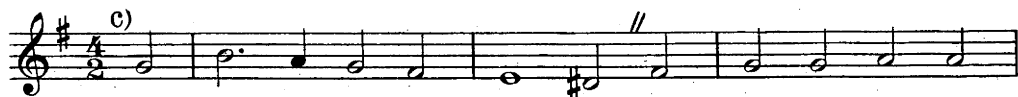

gå, Och låt en väl-dig ska-ra, Den ing-en räk-na

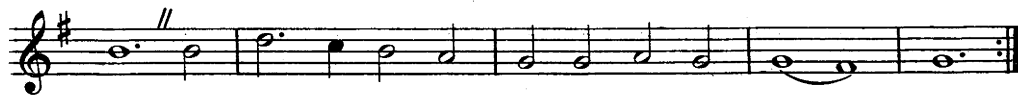

må, En gång hos dig, o Je-su, sa-ligt mö-tas!

Sv. ps. 545. (För hedningarnas skaror.)

För hed - ning - ar - nas ska - ror, O Gud, vi bed - ja
Bud - bä - rar - na som nal - kas På de - ras mör - ka

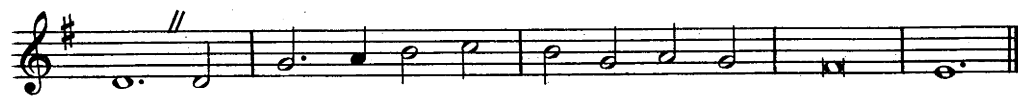
dig; Ditt e - van - ge - li - um åt dem för - kun - - na!
stig, Låt för dem frid och sa - lig - het för - kun - - na!

Väl - sig - na vå - ra brö - der, Som nu i - bland dem

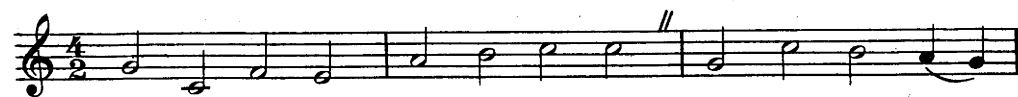

gå, Och låt en väl - dig ska - ra, Den ing - en räk - na

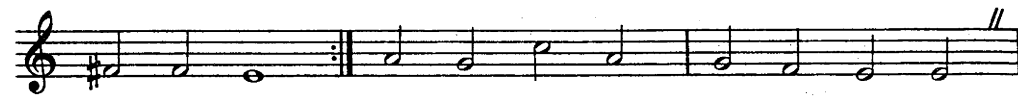

må, En gång hos dig, o Je - su, sa - ligt mö - tas!

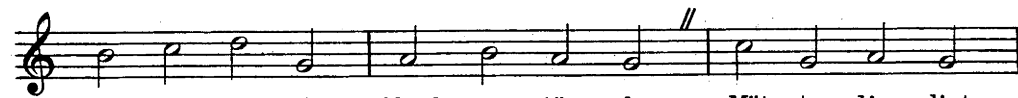
Sv. ps. 563. (Herre, samla oss nu alla.)

Her - re, sam - la oss nu al - la Kring ditt dy - ra
Likt ett vår - regn låt det fal - la På vårt hjär - tas

nå - des - ord, Vär - des oss din An - de sän - da
tor - ra jord!

Och din eld i - bland oss tän - da; Mät - ta ljuv - ligt

de e - län - da, Her - re, vid ditt ri - ka bord!

Sv. ps. 576. (Ingen hinner fram..)

Ing-en hinner fram till den e - vi - ga - ron Som sig ej el - digt fram -
Sjä-len måste ut - stå en kamp för den tron Var - på vår sa - lig - het

tränger.
häng-er. Por-ten kal-las trång, och vä-gen he-ter smal,

He-la Herrens råd är ställd ut - i ditt val; Men här gäl-ler träng-a, ja

träng-a sig fram, An - nars är him - len för - lo - rad.

Sv. ps. 581. (Jag vet en port.)

Jag vet en port, som öp - pen står, Där från de gyll - ne sa - lar
En klar-het, som från kor-set går, Om Kris-ti kär- lek ta - lar.

O djup av nöd, min Gud, hos dig, Att den står öp - pen ock för

mig, För mig, för mig Står öp - pen ock för mig.

Sv. ps. 667. (Tänk, när en gång.)

Efter kor. 481.

Tänk, när en gång det töc-ken har för - svun-nit, Som ö - ver

det - ta li - vet bre - der sig, När e - vig - he - tens skö - na dag upp -

run - nit. Och himmelskt sol - ljus flö - dar på min stig.

Handarbetets Vänner

Kyrkliga textilier

Omsorgsfulla renoveringar

Stureplan 2, Stockholm

LEDIGFÖRKLARADE

KYRKOMUSIKERTJÄNSTER

B. Förenade med folkskolläraretjänster.

I Svinnegarn (adr. Box 65, Enköping) sökes före 22 april. Lön 600 kr.

I Ö. Stugubyn (adr. Stugun, Jämtlands län) sökes före 2 maj. Skolform B2. Lön 700 kr.

I Bäckebo (adr. Bäckebo, Kalmar län) sökes före 7 maj. Skolform B2. Lön 500 kr.

I Elfvestad (adr. Fornåsa, Östergötlands län) sökes före 10 maj. Skolform B1. Lön 400 kr. + förmåner, arrende- och hyresinkomst c:a 350 kr.

I Gistad (adr. Gistad, Östergötlands län) sökes före 15 maj. Skolform B1. Lön 500 kr.

I Remmene (adr. Herrljunga, Älvsborgs län) sökes före 17 maj. Skolform B2. Lön 300 kr.

FÖR KONFIRMATIONEN

BIBLAR, PSALMBÖCKER

KORS FÖR KEDJOR, KRUCIFIX

TAVLOR OCH KORT

BOKMÄRKEN

AV SILVER OCH TENN

M. M.

Libraria

LÄSTMAKAREGATAN 30, TEL. 103523
STOCKHOLM

För ORGANIST- EXAMEN

förbereda:

Växjö

Elof Lapsén

Domkyrko-organist

Växjö

Hälsingborg.

J. ASSARSSON
Organistskola

Närmare genom prospekt.

HÄLSINGBORG, S. Storgatan 19 - Tel. 2960

Luleå

Undertecknad lämnar undervisning i harmonilära och praktisk modulation pr korrespondens. Uppgifter till självstudium för blivande elever lämnas kostnadsfritt. Privat organistkurs anordnas und. sommaren.

G. Harlin,

Tel. 1270.

Domkyrkoorganist.

Herman Nordfors & Co. PIPORGELFABRIK LIDKÖPING

Tel. Kontoret 145.

Tel. Bostaden 592.

Tillverkar piporglar efter nyaste konstruktioner. Moderniseringar, insättning av elektrisk bälgdrift och stämningar utföras omsorgsfullt. Finaste intyg från framstående musici. Dispositions- och kostnadsförslag på begäran omgående gratis.

Välj en värdig, stilfull

Gravvård

bland vårt stora urval.
Material och utförande
det allra förnämsta.

BRÖDERNA STYRENIUS

Stenhuggeri A.-B., Västervik

**BIBLAR GODA BAND
BILLIGA PRISER
PSALMBÖCKER
DIAKONISTYRELSENS BOKFÖRLAG, STOCKHOLM**

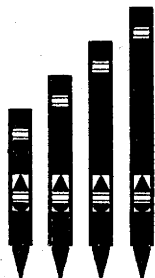
ÅKERMAN & LUNDS NYA ORGELFABRIKS AKTIEBOLAG

KUNGL. HOVLEVERANTÖR.

Tel. 26

SUNDBYBERG

Tel. 26

Tillverkning av Piporglar
för kyrkor, kapell och konsertsalar.

Om- och tillbyggnader,
reparationer, omstämningar och ren-
göringar av gamla orgelverk, samt
inmontering av elektriska blåsverk
utföras.

*Uteslutande svenskt material och
arbete.*

RENOVERINGAR

Framtagning av äldre målningar
å trä- och murytor.

KYRKOMÅLERI

ORNAMENTIK

ANTIKMARMORERING

★

C. O. SVENSSON

LÅNGEDRAG : GÖTEBORG

★

AV RIKSANTIKVARIEN
GODKÄND KONSERVATOR

MODERATA PRISER

På C. W. K. GLEERUPS förlag
LUND

2:a upplagan av

Stycken ur

den Svenska Högmissan

Innehåller den av Kyrkomötet god-
kända musiken till Allmänna kyrko-
bönen: Helige Herre Gud och till
Kortare Litanian. Pris 75 öre.

Nytt: Vid Completorium på Söndagen

med Psaltarens 91 psalm och antifo-
nen "Skydda oss, Herre", till Simeons
lovsång. Pris 25 öre.

18.4.1933.

Stockholm 1933, Svenska Tryckeriaktiebolaget.

